

Een onderzoek naar het effect van de blootstelling
aan stereotyperend versus niet-stereotyperend
gedrag door characters op de mate van
stereotyperende gedragsintentie van kinderen

Bachelorthesis Myrthe van Boekel

Radboud Universiteit

Myrthe van Boekel

4570707

m.vanboekel@student.ru.nl

08-04-2018

Versie 1

Aantal woorden: 5664

Bachelorthesis

Opleiding Communicatiewetenschap

Radboud Universiteit Nijmegen

Docent: Dr. Simone de Droog

Abstract

De media characters die op de televisie voorkomen spelen mogelijk een grote rol in het ontwikkelen van genderrollen bij kinderen. De media schrijven nog altijd verschillende rollen en waardes toe aan mannen en vrouwen waardoor kinderen worden blootgesteld aan characters die stereotyperend gedrag vertonen. De blootstelling aan stereotyperend gedrag kan weer effect hebben op het gedrag van kinderen.

Het doel van dit onderzoek is om antwoord te geven op de vraag: *“In hoeverre heeft blootstelling aan stereotyperend versus niet-stereotyperend gedrag door fictieve characters een effect op de stereotyperende gedragsintentie van kinderen tussen de 5-8 jaar?”*.

Om antwoord te kunnen geven op de onderzoeksvraag is een experiment uitgevoerd op twee BSO-locaties. De kinderen zijn random verdeeld over twee condities, namelijk het zien van een character met stereotyperend gedrag of een character met niet-stereotyperend gedrag. Vervolgens werd aan de hand van een vragenlijst de gedragsintentie en de moderatoren, *liking* en *wishful identification* van het character, gemeten.

Uit de antwoorden op de vragenlijsten bleek dat de blootstelling aan een character dat stereotyperend gedrag vertoonde de stereotyperende gedragsintentie bij kinderen vergroot, ongeacht hoe leuk de kinderen het character vinden en/of willen zijn zoals het character.

Op basis hiervan kunnen programmamakers er rekening mee houden dat fictieve characters een rol in de ontwikkeling van genderrollen spelen door characters met verschillende rollen voor te spiegelen aan kinderen. Ook kunnen characters door beleidsmakers in worden gezet ter promotie van positieve gedragsverandering bij kinderen.

Eventueel vervolgonderzoek kan zich gaan richten op andere characters die voorkomen op de televisie waar de kinderen nog niet bekend mee zijn.

Inhoudsopgave

Abstract	3
§1 Inleiding	5-6
§2 Theoretisch kader	7-10
2.1 Het effect van stereotyperend gedrag	7-8
2.2 De mate van liking van het character	9
2.3 De mate van wishful identification met het character	9-10
§3 Methode	11-18
3.1 Onderzoeksopzet	11
3.2 Participanten	11-12
3.3 Procedure	12
3.4 Stimulusmateriaal	13-15
3.5 Operationalisering	16-18
3.5.1 Gedragsintentie	16
3.5.2 Liking	17
3.5.3 Wishful identification	17
3.5.4. Controle variabelen	17-18
§4 Resultaten	19-20
4.1 Hoofdverband	19
4.2 Moderatie-effecten	19-20
4.2.1 Liking	19-20
4.2.2 Wishful identification	20
§5 Conclusie & Discussie	21-23
Conclusie	21
Discussie	21-23
Referenties	24-27
Bijlage 1: Informatiebrief ouders	28-29
Bijlage 2: Vragenlijst per conditie	30-53
Bijlage 3: Codering vragen gedragsintentie	54

§1 Inleiding

Het nieuwe campagnefilmje van Sire stelt dat je jongens genoeg jongen moet laten zijn (De Bruin, 2017; Ten Broeke 2017). Voor Sire betekent dit stoer en druk doen. Jongens die rustig gedrag vertonen en zich hulpvaardig opstellen, vallen hier niet onder (Vileine, 2017). Maar ook meisjes worden hier volledig van uitgesloten. De meningen over genderstereotyperingen zijn verdeeld en de discussie over rolmodellen loopt al een tijd in Nederland (RTL Nieuws, 2017).

De biologische verschillen tussen jongens en meisjes zijn te danken aan het testosteron. Onder invloed van testosteron verloopt de hersenontwikkeling anders bij jongens dan bij meisjes (Filova, Ostatnikova, Celec & Hodosy, 2013). Toch tonen studies aan dat de verschillen tussen meisjes en jongens klein zijn, zolang er geen stereotypen worden gehanteerd. Wanneer kinderen worden blootgesteld aan sekse-stereotypebeelden, gaan zij zich hier ook eerder naar gedragen (Fine, 2017) met als gevolg dat kinderen minder ruimte hebben om zichzelf te kunnen zijn (Van Tricht & Felten, 2017). Doordat de samenleving stereotype standaarden heeft gecreëerd ontstaat stereotyperend gedrag al bij de opvoeding van de kinderen (Shaffer & Kipp, 2009). Ouders en leerkrachten leren kinderen aan welk gedrag bij meisjes hoort en welk gedrag bij jongens (Leaper, Anderson & Sanders, 1998; Lytton & Romney, 1991). Dit gebeurt voordat kinderen een eigen genderidentiteit hebben opgebouwd. Bovendien worden jongens ook anders behandeld dan meisjes. Jongens krijgen eerder straf en worden bozer toegesproken dan meisjes (Engin, Fitton, Sadker & Sadker, 1995). Verder krijgen meisjes meer liefde, knuffels en positieve aandacht (Ten Broeke, 2014). Ook uit de studie van Van Maele, Huyge, Van Houtte en Engels (2013) blijkt dat leerkrachten onbewust bijna drie keer zoveel aandacht besteden aan het negatieve gedrag van jongens dan aan het negatieve gedrag van meisjes.

Kinderen leren niet alleen hoe mannen en vrouwen zich zouden moeten gedragen door hun opvoeding, ook de media hebben hier invloed op (Bem, 1983). Kinderen uit de nieuwe generatie (Generatie Z), ook wel millennials genoemd, zijn opgegroeid met technologie (Tulgan, 2013). Media vallen niet meer weg te denken uit de levens van deze kinderen. Zij zijn niet anders gewend dan dat de media alom vertegenwoordigd zijn (Tulgan, 2013). Uit het mediaonderzoek onder kinderen van 6-12 jaar blijkt dat 97% van alle kinderen televisie kijkt. Inclusief video-on-demanddienst Netflix kijken zij 10,9 uur televisie per week (Gfk, 2017). De televisie is daarom een belangrijke informatiebron voor kinderen. Het zelfconcept van kinderen, met name die over genderrollen, kan gevormd worden door de beelden die zij zien

op de televisie (Gerding & Signorielli, 2013).

De media characters die voorkomen op de televisie spelen mogelijk een grote rol in het ontwikkelen van deze genderrollen. Kinderen worden blootgesteld aan characters die stereotyperend gedrag vertonen, wat effect kan hebben op het gedrag van kinderen. De media schrijven immers nog altijd verschillende rollen en waarden toe aan mannen en vrouwen (Bruni, 2013). Jongens zijn niet emotioneel, niet kwetsbaar en al helemaal niet vrouwelijk (Ten Broeke, 2014). Zij krijgen via de media te horen dat ze zich niet als meisje moeten gedragen, anders zijn ze niet stoer genoeg (Chemaly, 2013). Uit voorgaand onderzoek blijkt dat de heldhaftige characters nog altijd stoere mannen zijn, (Bruni, 2013) terwijl vrouwelijke characters vooral bezig zijn met het uiterlijk (Gerding & Signorielli, 2013).

Deze stereotype gedragingen door characters worden vervolgens weer aan kinderen aangeleerd (Shaffer & Kipp, 2009). Uit voorgaand onderzoek blijkt dat kinderen gedrag overnemen van realistische personages (Bandura, 1986; Simmons, Stalworth & Wentzel, 1999). Doordat kinderen onder de 9 jaar een wazige grens hebben tussen realiteit en fantasie (Harris, 2000), vinden jonge kinderen het lastig om aan te duiden wat fictie en wat werkelijkheid is op de televisie (Valkenburg, 2008). Hierdoor is het mogelijk voor kinderen om niet alleen het gedrag van realistische personages over te nemen, maar ook het gedrag van fictieve characters. Hier is echter nog geen onderzoek naar gedaan.

Het centrale doel in dit onderzoek is daarom om antwoord te geven op de vraag: *“In hoeverre heeft blootstelling aan stereotyperend versus niet-stereotyperend gedrag door fictieve characters een effect op de stereotyperende gedragsintentie van kinderen tussen de 5-8 jaar?”*

§2 Theoretisch kader

Om de hoofdvraag van deze studie te kunnen beantwoorden, worden er in dit hoofdstuk diverse theorieën en onderzoeken besproken. Als eerste wordt er naar theorieën gekeken die gedragsveranderingen verklaren bij kinderen wanneer zij worden blootgesteld aan media characters. Vervolgens wordt de mate van *liking* van characters en de *wishful identification* met characters behandeld, die worden meegenomen als moderatoren in deze studie. Op basis van alle theorieën en voorgaande onderzoeken worden er hypothesen opgesteld, samengevat in een conceptueel model.

2.1 Het effect van characters op de stereotyperende gedragsintentie

Er zijn drie theorieën die het effect van stereotyperend gedrag door characters op de gedragsintentie van kinderen mogelijk kunnen verklaren. De eerste theorie is de gender schema theorie geïntroduceerd door Bem (1981). Deze theorie stelt dat kinderen leren wat het betekent om een man of vrouw te zijn van de cultuur waarin zij leven. Kinderen passen hun gedrag aan om in de gendernormen en -verwachtingen van hun cultuur te passen. Kinderen observeren de mensen en cultuur om hen heen en leren zo hoe mannen en vrouwen zich gedragen, hoe zij behandeld worden en welke rol zij vervullen in de maatschappij (Bem, 1981). Meisjes worden gezien als verzorgend, gevoelig, liefelijk, emotioneel en afhankelijk. Terwijl jongens worden gezien als dominant, assertief, competitief, actief en onafhankelijk (Martin, 2017; Shaffer & Kipp, 2009). Bovendien zijn meisjes angstiger, meer timide en nemen minder risico's dan jongens (Shaffer & Kipp, 2009). Kinderen zien deze stereotype gedragingen terug in de media, op school en bij hun vriendjes waardoor zij zich eerder willen gedragen volgens deze norm.

De tweede theorie is de sociaal cognitieve theorie van Bandura (1986). Volgens deze theorie nemen kinderen nadat ze zijn blootgesteld aan het gedrag van (media)modellen het gedrag van deze modellen over. Dit leren via observeren wordt ook wel 'modeling' genoemd. Op basis van geobserveerd gedrag bepalen kinderen wat goed gedrag en wat slecht gedrag is. Het 'goede' gedrag wordt beloond en het 'slechte' gedrag wordt gestraft (Bandura, 1986). Kinderen worden via de televisie en video-on-demanddiensten blootgesteld aan characters waar ze het gedrag middels modeling van overnemen. Het gedrag dat characters op de televisie vertonen, is voor een groot deel stereotyperend (Leaper, Breed, Hoffman & Perlman, 2002). Stereotypen zijn versimpelde weergaven van personen die veelvuldig worden herhaald waardoor mensen deze weergaven gaan zien als de waarheid en als het normale (Lamb &

Brown, 2007). De stereotype vrouw wordt op de televisie afgebeeld als erg gefocust op het uiterlijk, emotioneel en gefocust op het hebben van een relatie in plaats van op onafhankelijkheid en vrijheid (Martin, 2017; Shaffer & Kipp, 2009). Terwijl de stereotype man juist sterk, zelfverzekerd en dapper worden afgebeeld (Heilman, Barker & Harrison, 2017). Dit komt overeen met het onderzoek van Leaper et al. (2002) waaruit blijkt dat in traditionele tekenfilms de mannelijke characters meer fysieke agressie tonen en de vrouwelijke characters meer angstig, romantisch, beleefd en behulpzaam zijn.

De derde theorie die mogelijk het effect kan verklaren is het *Limited Capacity Model* (Baran & Davis, 2014). Het Limited Capacity Model stelt dat kijkers geen aandacht hebben voor alle informatie. Mensen zijn geneigd om informatie via een heuristische route te verwerken omdat dit minder cognitieve capaciteit kost (Chaiken & Eagly, 1989). Stereotypen zijn een vorm van een heuristische route omdat het versimpelde weergaven zijn. Deze versimpelde weergaven worden vaak herhaald waardoor het verwerken van stereotypen minder capaciteit kost (Lamb & Brown, 2007). Het verwerken van een character dat stereotype gedrag vertoont is daarom makkelijker dan het verwerken van een character dat geen stereotype gedrag vertoont. Voor jonge kinderen is het daarom aantrekkelijk om naar characters te kijken die extreem mannelijk of extreem vrouwelijk zijn. Kinderen tussen de 5-8 jaar vinden het prettig om te kijken naar characters die de wereld presenteren op een stereotype manier omdat kinderen in staat zijn om deze characters makkelijker te verwerken. (Valkenburg, 2008). Die simpele verwerking zorgt ervoor dat kinderen ook sneller dit gedrag over zullen gaan nemen.

Tezamen zijn de gender schema theorie, de sociaal cognitieve theorie en het limited capacity model een verklaring voor het effect van de blootstelling aan stereotyperend gedrag door characters op de gedragsintentie van kinderen. Het gedrag dat de kinderen zien in de media en in hun cultuur wordt geobserveerd wat mogelijk kan zorgen tot een gedragsintentie die overeenkomt met het geobserveerde gedrag. Bovendien voegt het limited capacity model hieraan toe dat stereotypen makkelijker worden overgenomen. Om deze reden is de verwachting dat:

H1: Blootstelling aan stereotyperend gedrag door characters zorgt voor een grotere stereotyperende gedragsintentie bij kinderen dan blootstelling aan niet-stereotyperend gedrag door characters.

2.2 De mate van liking van het character

Liking, ofwel affectie, betekent dat iemand een character positief beoordeeld (Dienst Publiek en Communicatie, 2011). Bij een eerste impressie van het character kan er al gemeten worden of een kind het character wel of niet leuk vindt. De 'liking' van het character is op basis van uiterlijke aspecten, sympathie, affiniteit en sociale affectie (De Droog & Buijzen, 2014). Characters met een grote emotionele aantrekkingskracht worden leuker gevonden dan characters met minder emotionele aantrekkingskracht (Callcott & Lee, 1995). Deze emotionele aantrekkingskracht is bepalend voor de overname van het gedrag. Wanneer kinderen iemand observeren waarvoor zij bewondering hebben en aardig of aantrekkelijk vinden, nemen zij dit gedrag sneller over (Hoffner & Cantor, 1991). Kinderen zullen dus eerder een intentie hebben om het gedrag over te nemen van een character dat zij leuk vinden, dan van een character dat zij niet leuk vinden. Doordat stereotypen characters in tegenstelling tot niet-stereotypen characters makkelijker voor kinderen zijn om te verwerken, vinden kinderen het ook fijner om naar stereotypen characters te kijken (Valkenburg, 2008). De verwachting is dat wanneer het kind wordt blootgesteld aan een character dat stereotyperend gedrag vertoont en het kind het character leuk vindt, hoe meer stereotyperend gedrag het kind gaat vertonen.

H2: Het effect van een character dat zich stereotyperend gedraagt op de stereotyperende gedragsintentie van kinderen wordt sterker naarmate kinderen dit character leuk vinden.

2.3 De mate van wishful identification met het character

Wishful identification is een psychologisch proces waarbij een individu verlangt of probeert te zijn als een ander persoon (Feilitzen & Linne, 1975; Hoffner, 1996). Dit proces gaat verder dan een simpele imitatie van het gedrag (Bandura, 1986). Bij het ervaren van wishful identification met een character wordt niet alleen het gedrag nagedaan, ook verandert de attitude, de waarden, ambities en andere karakteristieken van het individu. Dit gebeurt allemaal omdat individuen net zo willen worden als de characters (Bandura, 1986).

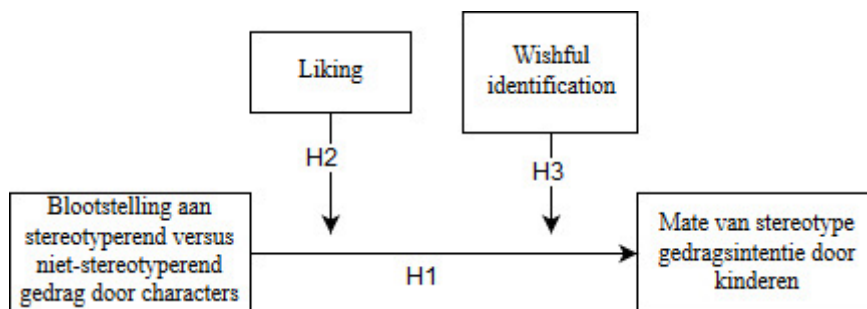
Voorgaande onderzoeken tonen aan dat wishful identification met media characters invloed heeft op de overname en afkeuring van specifieke gedragingen of doelen (Austin, Pinkelton & Fujioka, 2000; Harrison, 1997). Kinderen zijn namelijk geneigd om te leren van characters met wie zij een connectie ervaren (Calvert, Strong, Jacobs & Conger, 2007; De Droog & Buijzen, 2014). Het onderzoek van Harrison (1997) toont bijvoorbeeld aan dat wishful identification met 'magere' characters werd geassocieerd met eetstoornissen. Maar wishful identification kan ook op een positieve manier worden ingezet. Uit onderzoek van Papa et al.

(2000) blijkt dat fictieve programma's positieve sociale- en gedragsveranderingen promoten doordat de kijkers net zo willen zijn als de characters uit het programma.

Tevens blijkt uit voorgaand onderzoek dat fysieke kracht en het inspanningsvermogen van een character indicatoren zijn voor jongens om net zo te willen worden als het character. Voor de meisjes draait het niet om fysieke kracht maar hangt het af van het uiterlijk van het character (Reeves & Greenberg, 1977; Reeves & Lometti, 1979; Reeves & Miller, 1978). Dit komt overeen met de stereotype representatie van mannen en vrouwen op de televisie, waarbij vrouwen met name gefocust zijn op het uiterlijk (Martin, 2017; Shaffer & Kipp, 2009) en mannen op kracht (Heilman et al., 2017). De bijbehorende verwachting is dat wanneer het kind wordt blootgesteld aan een character dat stereotyperend gedrag vertoont waarmee het kind wishful identification ervaart, hoe meer stereotyperend gedrag het kind gaat vertonen.

H3: Het effect van een character dat zich stereotyperend gedraagt op de stereotyperende gedragsintentie van kinderen wordt sterker naarmate kinderen een verlangen hebben om net zo te zijn als het character.

De hypothesen tezamen zijn schematisch weergegeven in Figuur 1.

Figuur 1. *Conceptueel model*

§3 Methode

In dit hoofdstuk zal de methode van onderzoek worden behandeld. Ten eerste komt de onderzoeksopzet aanbod, vervolgens de participanten, procedure, het stimulusmateriaal en als laatste de operationalisering van de variabelen.

3.1 Onderzoeksopzet

Om de hoofdvraag van dit onderzoek te kunnen beantwoorden, wordt er gebruik gemaakt van een experiment. Bij het doen van een experiment kan er een causaal verband worden aangetoond. Hiermee kan de onafhankelijke variabele ‘wel/niet stereotype gedrag character’ gemanipuleerd worden. Deze studie maakt gebruik van een between subjects-design. Dit houdt in dat participanten in verschillende condities met elkaar worden vergeleken (Field & Hole, 2003). In deze studie betekende dit dat verschillende kinderen aan verschillende condities werden toegewezen waarbij elk kind slechts één character te zien kreeg: óf ze zagen een character dat zich stereotyperend gedroeg óf een character dat zich niet-stereotyperend gedroeg. Omdat uit voorgaand onderzoek bleek dat kinderen een sterke voorkeur hebben voor een character van hetzelfde geslacht (Hoffner, 1996) kregen meisjes een meisjes character te zien en jongens een jongens character.

3.2 Participanten

Dit onderzoek is afgenomen bij kinderen met een leeftijd van 5 tot en met 8 jaar omdat volgens de theorie kinderen vanaf deze leeftijd al bezig zijn met de ontwikkeling van hun sekse-identiteit (Valkenburg, 2008). De kinderen zijn geworven op een buitenschoolse opvang in Best en in Breda. Eerst is er telefonisch contact opgenomen met de kinderopvang om toestemming te vragen of het onderzoek af kon worden genomen bij de buitenschoolse opvang. Vervolgens is er door middel van een brief toestemming gevraagd aan de ouders. Deze brieven zijn door de buitenschoolse opvang gemaild naar de desbetreffende ouders. Wanneer de ouders niet akkoord gingen met de participatie van het kind aan het onderzoek, diende de ouders de brief te ondertekenen en in te leveren bij de desbetreffende buitenschoolse opvang (zie Bijlage 1). Kinderen waarvan geen bezwaar was ingediend, werden opgenomen in het onderzoek. Er werd slechts één kind uitgesloten van het onderzoek wegens bezwaar van de ouders. De oorspronkelijke steekproef bestond uit 76 kinderen van 5 tot en met 8 jaar ($M = 6.57$ jaar; $SD = 1.11$). De kinderen zijn op basis van randomisering aan een conditie toegewezen (Wester, Renckstorf & Scheepers, 2013), rekening houdend met een gelijke verdeling van geslacht over de condities (zie Tabel 1).

Tabel 1. *Verdeling geslacht respondenten over condities*

	Jongen	Meisje	Totaal
Stereotype	19	21	40
Niet-stereotype	18	18	36
Totaal	37	39	76

3.3 Procedure

De onderzoeksprocedure was gelijk bij alle kinderen. De kinderen werden een voor een door de onderzoeker begeleid van de speelruimte naar een aparte kamer in het gebouw van de buitenschoolse opvang. In deze ruimte mocht het kind achter een laptop gaan zitten en kreeg het kind een koptelefoon op. Voordat het onderzoek begon stelde de onderzoeker het kind op zijn gemak door te vragen of het kind nog iets leuks had gedaan die dag. Na een korte instructie kon het kind de fragmenten gaan bekijken van een character dat al dan niet stereotype gedrag vertoonde. Nadat het kind de fragmenten had bekeken, werd de vragenlijst samen met de onderzoeker doorgenomen. Het kind gaf antwoord op de vraag en de onderzoeker vulde vervolgens het antwoord in op de vragenlijst. Er werd benadrukt dat het kind geen goede of foute antwoorden kon geven. Nadat de vragenlijst volledig was ingevuld kon het kind weer terug naar de speelruimte en was het volgende kind aan de beurt. Al met al duurde het afnemen van het onderzoek ongeveer een kwartier per kind.

Bij het ontwerp en de afname van de vragenlijst is rekening gehouden met het cognitieve niveau van de kinderen. Om de gedragsintentie van kinderen te kunnen meten werd er in de vragenlijst gebruik gemaakt van plaatjes. Dit werd gedaan om de vragenlijst ook begrijpelijk te maken voor met name de jongste kinderen van 5 en 6 jaar. De eerste vraag over gedragsintentie was een openvraag, gevolgd door dezelfde vraag maar dan met een keuzemogelijkheid tussen twee plaatjes. De vragen over de gedragsintentie werden gevolgd door de vragen die betrekking hadden op het character uit de fragmenten. Bij deze vragen werd een plaatje van het character getoond om er zeker van te zijn dat het kind wist om welk character het ging (herinnering). Opzettelijk zijn de namen van de characters niet meegenomen in de vragenlijst om vooroordelen bij het kind te voorkomen. Hiermee werd uitgesloten dat het kind het character beoordeelde op de naam en niet op het gedrag van het character. Om de moderatoren te meten werd er gebruik gemaakt van een 4-punts smileyschaal speciaal ontwikkeld voor jonge kinderen (De Droog, Valkenburg & Buijzen, 2011). Kinderen konden op deze manier hun mening uiten door een smiley aan te wijzen.

3.4 Stimulusmateriaal

Deze studie heeft gebruik gemaakt van de geanimeerde kinderserie ‘Alvin and the Chipmunks’. Het stimulusmateriaal bestond uit verschillende fragmenten waarbij al dan niet stereotyperend gedrag werd vertoond door het character. Om de condities gelijk te houden is ervoor gezorgd dat de fragmenten voor elke conditie even lang duurden, namelijk ongeveer één minuut. Daarom hebben drie condities (jongens stereotyperend, jongens niet-stereotyperend, meisjes niet-stereotyperend) twee fragmenten en één conditie (meisjes stereotyperend) drie fragmenten. Enkel het wel of niet vertonen van stereotyperend gedrag door het character werd gemanipuleerd (2 condities). Omdat jongens en meisjes alleen characters van hun eigen geslacht kregen te zien, moest voor ieder geslacht stereotyperend en niet-stereotyperend materiaal worden gevonden. Alle fragmenten zijn terug te vinden op Netflix.

De conditie *meisjes stereotyperend* bestond uit fragmenten waarbij het meisjes character stereotyperend gedrag vertoonde: verzorgend, gevoelig, liefelijk, emotioneel en afhankelijk. De fragmenten komen uit de afleveringen A4: wat een juweeltje en A10: mijnheer Wishkers.

Figuur 2. *Frame uit fragment meisjes stereotyperend: Alvin and the Chipmunks (2016) Het meisje verzorgt de ‘zieke’ jongen en stelt de jongen gerust door te zeggen dat het allemaal wel goed komt.*

De conditie *meisjes niet-stereotyperend* bestond uit twee fragmenten waarbij het meisjes karakter niet stereotyperend gedrag vertoonde: dominant, assertief, onafhankelijk. De fragmenten komen uit de afleveringen A4: wat een juweeltje en A4: familie spirit.

Figuur 3. *Frame uit fragment meisjes niet-stereotyperend: Alvin and the Chipmunks (2016) Het meisje weigert de 'zieke' jongen te helpen en chanteert de jongen zodat hij de waarheid gaat vertellen.*

De conditie *jongens stereotyperend* bestond uit twee fragmenten waarbij het jongens karakter stereotyperend gedrag vertoonde: dominant, assertief, competitief, actief en onafhankelijk. De fragmenten komen uit de afleveringen A15: red Simon en A16: beste vrienden.

Figuur 4. *Frame uit fragment jongens stereotyperend: Alvin and the Chipmunks (2016) De jongen maakt een plan zodat hij en zijn vriendjes hun vriend kunnen gaan redden en hij speelt een spelletje basketbal.*

De conditie *jongens niet-stereotyperend* bestond uit twee fragmenten waarbij het jongens character niet stereotyperend gedrag vertoonde: verzorgend, liefelijk, angstig, onzeker. De fragmenten komen uit aflevering A4: wat een juweeltje en A7: chillen in opa stijl.

Figuur 5. *Frame uit fragment jongens niet-stereotyperend: Alvin and the Chipmunks (2016)*
De jongen is angstig om het huis van de buurvrouw in te gaan en helpt de man met zijn computer.

3.5 Operationalisering

Nadat het kind de fragmenten had bekeken werd de vragenlijst samen met de onderzoeker doorgenomen. De vragenlijst begon met algemene vragen over het kind. Er werd gevraagd naar de leeftijd, het geslacht en de klas waarin het kind zat. Vervolgens kwamen de vragen over de gedragsintentie gevolgd door de vragen betreffende het leuk vinden van het character en het verlangen om net zo te zijn als het character. Bovendien zijn er nog enkele controle variabelen opgenomen in het onderzoek. Zie de volledige vragenlijst in Bijlage 2 (ter verduidelijking: voor iedere conditie is de vragenlijst weergegeven; hoewel in iedere conditie dezelfde vragen gemeten zijn, moesten de specifieke situaties en characters in de vraagstellingen aangepast worden naar conditie en geslacht).

3.5.1 Gedragsintentie

De gedragsintentie van het kind was gemeten middels de antwoorden van het kind op de open vragen, ieder gevolgd door dezelfde vragen maar dan in gesloten vorm. De vragen luiden als volgt: ‘Het jongetje is gevallen, wat doe je?’, ‘Wat vind jij leuk om te doen?’ en ‘Je vriendje is verdrietig, wat zou jij doen?’. Bij de gesloten vragen kreeg het kind twee antwoordmogelijkheden in vorm van een plaatje te zien waaruit een keuze gemaakt kon worden, de plaatjes zijn te zien in Bijlage 2. Bij elk plaatje werd er een korte toelichting gegeven zodat het begrijpelijk was voor alle kinderen. Op het ene plaatje stond een stereotyperend antwoord afgebeeld en op het andere plaatje een niet-stereotyperend antwoord. Of het antwoord wel of niet stereotyperend was, is gebaseerd op literatuur (Martin, 2017; Shaffer & Kipp, 2009): wat voor een meisje stereotyperend gedrag is, is voor een jongen niet stereotyperend gedrag. Indien het voor het betreffende geslacht stereotyperend was, werd het antwoord gecodeerd met een ‘1’, indien het voor het betreffende geslacht niet-stereotyperend was werd het antwoord gecodeerd met een ‘0’ (zie specifieke codering in bijlage). De gedragsintentie werd gemeten aan de hand van de optelsom van de antwoorden van de 6 gesloten vragen ($M = 3.54$; $SD = 1.60$; range = 0-6). Hoe hoger de score op de schaal, hoe stereotyperender de antwoorden op de vragen van het kind zijn.

De openvragen uit de vragenlijst zijn verder niet meegenomen in de analyses. Tijdens de afname van de vragenlijst met de kinderen bleek dat de jongste kinderen, van 5 en 6 jaar, moeite hadden met het beantwoorden van de open vragen. De gesloten vragen gingen goed door de keuzemogelijkheid tussen de twee plaatjes. Doordat de antwoorden nu waren afgebeeld, snaptten zij de situatie beter.

3.5.2 Leuk vinden

De mate waarin het kind het character leuk vond, werd gemeten aan de hand van één vraag die luidde: ‘Hoe leuk vind je [character uit fragment]’. Deze vraag is gebaseerd op de vragenlijst van De Droog en Buijzen (2014). Het beantwoordden van de vraag kon met behulp van de 4-punts smileyschaal (De Droog, Valkenburg & Buijzen, 2011), lopend van ‘1’ = helemaal niet leuk tot ‘4’ = heel erg leuk. De score op dit item is gebruikt voor het meten van de mate waarin het kind het character leuk vond ($M = 3.38$; $SD = 0.77$).

3.5.3 Wishful identification

Het verlangen om net zo te zijn als het character werd gemeten aan de hand van 4 vragen. ‘Hoe graag zou je willen lijken op [character uit fragment]’, ‘Hoe graag zou je dingen willen doen die [character uit fragment] doet’, ‘Hoe graag zou je net zoals [character uit fragment] willen zijn’ en een vraag die paste bij dat specifieke gedrag van het character, bijvoorbeeld ‘De jongen vindt het leuk om een wedstrijdje te spelen, zou jij dit ook willen doen?’. De vragen zijn gebaseerd op de vragenlijst van De Droog en Buijzen (2014) en er is gebruik gemaakt van de 4-punts smileyschaal. Vervolgens werd er met een principale factoranalyse gekeken of deze 4 variabelen hetzelfde begrip maten. De eerste dimensie heeft een eigenwaarde: $2.038 > 1$. Bovendien wijzen zowel interpretatiecriterium als het scree- en knikcriterium op één dimensie. Alle vragen voldeden aan de criteria en werden meegenomen in de betrouwbaarheidsanalyse ($\alpha = .664$). Van de variabelen werd één afdekkend begrip aangemaakt door het gemiddelde van deze variabelen te nemen ($M = 2.78$, $SD = .70$).

3.5.4 Controle variabelen

Verschillende controle variabelen werden gemeten om te controleren of de gevonden effecten niet veroorzaakt werden door verschillen tussen de experimentele groepen anders dan de manipulatie, namelijk leeftijd, geslacht, herkenning van het filmpje en herkenning van het character. Geslacht werd gemeten door het antwoord op de vraag ‘Ben je een jongen of een meisje?’, met jongen = 1 en meisje = 0. Om te kijken of er kennis aanwezig was over het character zijn de vragen gesteld ‘Heb je de filmpjes al ooit gezien die je net zag?’ (nee = 0; ja = 1) en ‘Hiernaast zie je een plaatje van het meisje/de jongen die je net in de filmpjes zag. Ken je het meisje/de jongen?’, (nee = 0; ja = 1). De samenhang tussen de gedragsintentie (de afhankelijke variabele) en de controle variabelen werd getoetst met behulp van een correlatieanalyse. Zie de correlatietabel in Tabel 2.

Tabel 2. *Correlatie tussen controlevariabelen en afhankelijke variabele*

	Controle variabelen			
Afhankelijke variabele	Geslacht	Leeftijd	Herkenning filmpje	Herkenning character
Gedragsintentie	-.578**	-.147	-.138	-.051

* $p < .05$; ** $p < .01$

De variabelen leeftijd, herkenning van het filmpje en herkenning van het character hangen niet significant samen met de gedragsintentie van kinderen van 5 tot en met 8 jaar. Deze controlevariabelen werden daarom niet meegenomen in de analyses. Wel werd er gecontroleerd voor de controlevariabele geslacht. Geslacht hangt significant samen met de gedragsintentie.

§4 Resultaten

Om de hypothesen te toetsen zijn er meerdere analyses uitgevoerd. In dit hoofdstuk worden de analyses beschreven van het hoofdverband en de twee moderatie-effecten, liking en wishful identification.

4.1 Hoofdverband

De eerste hypothese die wordt getoetst is de verwachting dat de blootstelling aan stereotyperend gedrag door characters zorgt voor een grotere stereotyperende gedragsintentie bij kinderen van 5 tot en met 8 dan blootstelling aan niet-stereotyperend gedrag door characters. Uit de correlatietabel bleek dat er gecontroleerd moet worden voor geslacht. Om deze reden werd de hypothese getoetst met een ANCOVA (in plaats van een t-test).

Als onafhankelijke variabele werd hier de conditie, niet-stereotyperend (code = 0) of stereotyperend (code = 1) ingevoerd, als afhankelijke variabele werd de variabele gedragsintentie ingevoerd. Uit de ANCOVA bleek dat kinderen in de stereotyperende conditie ($M = 4.08$; $SD = 1.49$) een grotere stereotyperende gedragsintentie hadden dan de kinderen in de niet-stereotyperende conditie ($M = 2.94$; $SD = 1.53$), $F(2, 73) = 23.87$; $p = <.001$ onder de controle van geslacht. Dit wil zeggen dat hypothese 1 wordt aangenomen.

4.2 Moderatie-effecten

Naast het verwachte effect van de blootstelling aan (niet) stereotyperend gedrag op de gedragsintentie, was er de verwachting dat dit verband mogelijk gemodereerd wordt door de factor liking en wishful identification.

4.2.1 Liking

De hypothese betreffende liking, werd getoetst met PROCESS versie 3. Moderatie- en mediatieanalyses kunnen uitgevoerd worden met de SPSS-tool PROCESS (Hayes, 2013). Aangezien verwacht werd dat liking een modererend-effect heeft, werd hier gebruik gemaakt van Model 1. De conditie werd wederom ingevoerd als onafhankelijke variabele, gedragsintentie als afhankelijke variabele, geslacht als covariaat en liking werd hier ingevoerd als moderator. Uit de analyse bleek dat liking geen significante invloed had op het verband tussen de blootstelling aan stereotyperend gedrag door characters en de stereotyperende gedragsintentie ($b = 0.15$, 95% CI [-0.70, 1.00]; $t = 0.35$; $p = 0.73$) (zie Tabel 2). Dit betekent dat de tweede hypothese wordt verworpen.

Tabel 2. *Toetsing moderator liking op gedragsintentie*

	<i>b</i>	<i>SE B</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
Constant	3.242 [1.496, 4.989]	0.876	3.702	0.000
Conditie	0.504 [-2.456, 3.465]	1.485	0.340	0.735
Liking	0.173 [-0.334, 0.680]	0.254	0.681	0.498
Interactie	0.147 [-0.701, 0.995]	0.425	0.346	0.730
Geslacht	-1.701 [-2.311, -1.091]	0.306	-5.560	0.000

$R^2 = 0.408$; $p < .05$

4.2.2 Wishful identification

De hypothese betreffende wishful identification werd met eenzelfde toets uitgevoerd, namelijk met PROCESS, Model 1 (moderatie). De conditie werd wederom ingevoerd als onafhankelijke variabele, gedragsintentie als afhankelijke variabele, wishful identification als moderator en geslacht als covariaat. Uit de analyse bleek dat wishful identification geen significante invloed heeft op het verband tussen de blootstelling aan stereotyperend gedrag door characters en de stereotyperende gedragsintentie ($b = 0.22$, 95% CI [-0.78, 1.22]; $t = 0.44$; $p = 0.66$) (zie Tabel 3). Dit betekent dat de derde hypothese wordt verworpen.

Tabel 3. *Toetsing moderator wishful identification op gedragsintentie*

	<i>b</i>	<i>SE B</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
Constant	4.491 [2.571, 6.411]	0.963	4.664	0.000
Conditie	0.711 [-2.130, 3.551]	1.425	0.499	0.619
Wishful identification	-0.007 [-0.721, 0.708]	0.359	-0.018	0.986
Interactie	0.220 [-0.775, 1.215]	0.499	0.441	0.661
Geslacht	-2.227 [-2.914, -2.539]	0.345	-6.454	0.000

$R^2 = 0.463$; $p < .05$

§5 Conclusie en Discussie

Conclusie

In dit onderzoek stond de vraag centraal in hoeverre de blootstelling aan stereotyperend versus niet-stereotyperend gedrag door characters een effect heeft op de mate van de stereotyperende gedragsintentie van kinderen van 5-8 jaar. Uitgaande van de gender schema theorie (Bem, 1981), de sociaal cognitieve theorie (Bandura, 1986) en het limited capacity model (Baran & Davis, 2014), was de verwachting dat blootstelling aan stereotyperend gedrag door characters zorgt voor een grotere stereotyperende gedragsintentie. Het eerste resultaat van deze studie bevestigt deze verwachting. Kinderen die bloot werden gesteld aan een character dat stereotyperend gedrag vertoonde scoorden gemiddeld hoger op stereotyperende gedragsintenties dan kinderen die bloot werden gesteld aan een character dat niet-stereotype gedrag vertoonde. Tegen de verwachting in blijkt het hierbij niet uit te maken in hoeverre kinderen het character leuk vinden of graag willen zijn als het character. Anders gezegd, er was dus geen modererend effect van liking of wishful identification. Het antwoord op de hoofdvraag is dus dat blootstelling aan stereotyperend gedrag door characters de stereotyperende gedragsintentie van kinderen tussen de 5 en 8 jaar vergroot, ongeacht hoe leuk ze het character vinden en/of willen zijn zoals het character.

Discussie

Volgens diverse theorieën zijn kinderen eerder geneigd om gedrag te vertonen nadat zij dit gedrag eerst bij anderen geobserveerd hebben (o.a. Bem, 1981; Bandura, 1986). Dit onderzoek bevestigt dit, kinderen hebben namelijk de intentie om hetzelfde gedrag te vertonen als het gedrag van het character waaraan zij werden blootgesteld. Wanneer het character stereotype gedrag vertoonde, werd de intentie om ook stereotype gedrag te vertonen ook groter. Bovendien blijkt uit voorgaand onderzoek van Lamb en Brown (2007) dat het verwerken van geobserveerd stereotype gedrag makkelijker is dan het verwerken van niet-stereotype gedrag. Dit komt omdat kinderen gewend zijn om deze beelden terug te zien in hun cultuur. Kinderen vinden het prettig om te kijken naar een character dat de wereld presenteert op een stereotype manier. Dit betekent dat media characters die voorkomen op de televisie een invloed hebben op het ontwikkelen van genderrollen en het bijbehorende gedrag. Uit voorgaand onderzoek blijkt dat kinderen gedrag van realistische personages overnemen (Bandura, 1986; Simmons et al., 1999), maar deze studie toont aan dat ook het gedrag van fictieve characters wordt overgenomen. Een verklaring hiervoor is dat kinderen van 5-8 jaar het lastig vinden om aan te duiden wat precies fictie en wat werkelijkheid is (Valkenburg,

2008). Omdat fictieve characters een invloed hebben op de ontwikkeling van genderrollen en het bijbehorende gedrag van kinderen van 5-8 jaar, moet hier rekening mee worden gehouden door programmamakers. Programmamakers kunnen er rekening mee houden door jongens en meisjes characters met verschillende rollen voor te gaan spiegelen zodat kinderen zelf een keuze kunnen gaan maken hoe zij zich willen gaan gedragen. Anderzijds zijn de resultaten van dit onderzoek interessant voor beleidsmakers. Characters kunnen worden ingezet om positief gedrag bij kinderen verder te stimuleren. Een voorbeeld is om niet-stereotype beroepen te promoten onder kinderen en het aanleren van pro sociaal gedrag, zowel onder jongens als onder meisjes.

In tegenstelling tot de verwachting had liking van een character geen modererend effect op de relatie tussen stereotyperend gedrag door een character en de gedragsintentie van kinderen. Dit is tegenstrijdig aan het onderzoek van Hoffner en Cantor (1991) waarbij kinderen sneller gedrag overnamen van iemand waarvoor zij bewondering hadden en aardig of aantrekkelijk vonden. Een mogelijke verklaring waarom liking niet opging in dit onderzoek is dat alle characters leuk werden gevonden door de kinderen, ongeacht of de characters stereotype of niet-stereotype gedrag vertoonden. Driekwart van de kinderen waren bekend met de serie Alvin and the Chipmunks en waren bekend met de characters. Naarmate kinderen meer bekend zijn met characters gaan ze deze ook leuker vinden (De Droog et al., 2011). De kinderen vonden de characters dus leuk omdat ze de serie al goed kenden en baseerden hun oordeel over het character niet op de gedragingen van de characters waaraan zij werden blootgesteld in de getoonde filmpjes. Een suggestie voor vervolgonderzoek is dan ook om gebruik te maken van een serie waar kinderen nog niet bekend mee zijn. Op deze manier kunnen de kinderen de characters op een objectievere manier beoordelen.

Eveneens bleek tegen verwachting dat wishful identification met het character geen positief modererend effect had op de relatie tussen stereotyperend gedrag door een character en de gedragsintentie van kinderen. Een mogelijke oorzaak hiervan is dat kinderen wat betreft gedrag net zoals de characters wilden zijn, maar niet het uiterlijk van de characters zouden willen hebben. Een terugkerende reactie op de vragen: ‘Hoe graag zou je willen lijken op [character uit fragment]’ en ‘Hoe graag zou je net zoals [character uit fragment] willen zijn’ was dan ook dat de kinderen niet het uiterlijk van een hamster (Chipmunk) wilden hebben. Een suggestie voor vervolgonderzoek is daarom om de beoordeling van het uiterlijk van de characters als controlevariabele mee te nemen in het onderzoek.

Hoewel het hoofdeffect in dit onderzoek wordt bevestigd liggen er toch nog een aantal

methodologische beperkingen ten grondslag waar rekening mee moet worden gehouden. Ten eerste zijn er in dit onderzoek 76 kinderen opgenomen die geworven zijn met een convenience sample. De onderzoeker heeft zelf de buitenschoolse opvangen benaderd en in de steekproef opgenomen. Ten tweede zijn beide BSO's gevestigd in Noord-Brabant. Deze gemak steekproef zorgt voor een lage ecologische validiteit van dit onderzoek.

Ten derde bevatte de fragmenten van de conditie *meisjes niet-stereotyperend* een negatieve weergave van niet-stereotyperend gedrag. Naast stereotyperend versus niet-stereotyperend was er ook nog sprake van goed versus slecht gedrag, oftewel moraliteit, in deze fragmenten. Het goed versus slecht gedrag is niet gelijk verdeeld onder de condities, waardoor hier rekening mee moet worden gehouden.

Al met al heeft deze studie een begin gemaakt met het onderzoeken van het effect van stereotyperend versus niet stereotyperend gedrag van (fictieve) characters op de stereotype gedragsintentie van kinderen. Fictieve characters hebben wel degelijk invloed op kinderen van 5 tot en met 8 jaar. Dit betekent dat wanneer er meer niet-stereotype characters op de televisie worden gebracht, stereotypegedragingen teruggedrongen kunnen worden. Het is namelijk bevorderlijk voor de unieke ontwikkeling van een kind om aan een zo breed mogelijk aanbod van characters met verschillende gedragingen blootgesteld te worden en zo zijn of haar eigen identiteit te vormen.

Referenties

- Austin, E. W., Pinkelton, B. E., & Fujioka, Y. (2000). The role of interpretation processes and parental discussion in the media's effects on adolescents' use of alcohol. *Pediatrics*, *105*, 343–349.
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. Prentice-Hall, Inc.
- Baran, S. J., & Davis, D. K. (2014). *Mass Communication Theory: Foundations, Ferment, and Future* (7^e ed.). Boston, Verenigde Staten: Cengage Learning.
- Bem, S. L. (1983). Gender schema theory and its implications for child development: Raising gender aschematic children in a gender-schematic society. *Signs: Journal of Women in Culture and Society*, *8*, 598–616
- Broeke, A. Ten. (2014, 6 mei). Boys will be boys. Geraadpleegd van <http://ashatenbroeke.nl/2014/05/06/boys-will-be-boys/>
- Broeke, A. Ten. (2017, 22 september). We moeten geen kinderen in hokjes duwen, alleen omdat het voor volwassenen zo lekker overzichtelijk is. Geraadpleegd van <https://www.volkskrant.nl/opinie/we-moeten-geen-kinderen-in-hokjes-duwen-alleen-omdat-het-voor-volwassenen-zo-lekker-overzichtelijk-is~a4517869/>
- Broeke, A. Ten. (2017, 28 juli). Column Asha ten Broeke: Sire ruilt met spotje het ene keurslijf in voor het andere. Geraadpleegd van <https://www.volkskrant.nl/opinie/column-asha-ten-broeke-sire-ruilt-met-spotje-het-ene-keurslijf-in-voor-het-andere~a4508513/>
- Bruni, F. (2013, 12 augustus). Tackling the Roots of Rape. Geraadpleegd van <http://www.nytimes.com/2013/08/13/opinion/bruni-tackling-the-roots-of-rape.html>
- Calvert, S. L., Strong, B. L., Jacobs, E. L., & Conger, E. E. (2007). Interaction and participation for young Hispanic and Caucasian children's learning of media content. *Media Psychology*, *9*, 431–445.
- Chaiken, S. (1980). Heuristic versus systematic information processing and the use of source versus message cues in persuasion. *Journal of Personality and Social Psychology*, *39*(5), 752-766.
- Chemaly, S. (2013, 25 september). The real boy crisis: 5 ways America tells boys not to be “girly”. Geraadpleegd van https://www.salon.com/2013/09/25/5_ways_america_tells_boys_not_to_be_girly/
- De Bruin, E. (2017, 25 juli). Laat jongens toch ravotten, zegt SIRE – maar moet dat echt?

- Geraadpleegd van <https://www.nrc.nl/nieuws/2017/07/25/laat-jongens-toch-ravotten-zegt-sire-maar-moet-dat-echt-12237961-a1567856>
- Dienst Publiek en Communicatie. (2011). Gedragsverandering via campagnes. Geraadpleegd van edepot.wur.nl/182073
- De Droog, S. M., & Buijzen, M. (2014, February). “*Rabbit feels like a friend*”; *Presenting validated self-report character involvement scales for 4-to-6-year-olds*. Paper presented at the annual convention of the Netherlands School of Communication Research, Wageningen, the Netherlands.
- De Droog, S., Valkenburg, P., & Buijzen, M. (2011). Using brand characters to promote young children’s liking of and purchase requests for fruit. *Journal of Health Communication, 16*(1), 79-89.
- Engin, A., Fitton, L., Sadker, M., & Sadker, D. (1995). Failing at fairness: How america's schools cheat girls. *Psychology of Women Quarterly, 19*(1), 158-158.
- Feilitzen, C. V., & Linné, O. (1975). Identifying With Television Characters. *Journal of Communication, 25*(4), 51-55. doi:10.1111/j.1460-2466.1975.tb00638.x
- Field, A., & Hole, G. J. (2003). *How to Design and Report Experiment* (Herz. ed.). Thousand Oaks, CA: Sage Publications Inc.
- Filova B., Ostatnikova D., Celec P. & Hodosy J. (2013). The effect of testosterone on the formation of brain structures. *Cells Tissues Organs 197*, 169–177. 10.1159/000345567
- Fine, C. (2017). *Testosteron Rex: Het einde van de gendermythe* (Herz. ed.). Tielt, België: Lannoo.
- Gerding, A., & Signorielli, N. (2013). Gender Roles in Tween Television Programming: A Content Analysis of Two Genres. *Sex Roles, 70*(1-2), 43-56. doi:10.1007/s11199-013-0330-z
- Gfk. (2017). *NOM Kids Monitor 2017*. Geraadpleegd van <http://www.gfk.com/nl/insights/news/nom-kids-monitor-2017/>
- Harris, P. L. (2000). *Understanding children’s worlds: The work of the imagination*. Oxford, UK: Blackwell.
- Harrison, K. (1997). Does interpersonal attraction to thin media personalities promote eating disorders? *Journal of Broadcasting & Electronic Media, 41*, 478–500.
- Hayes, A. F. (2013). *Introduction to mediation, moderation, and conditional process analysis: A regression-based approach*. Guilford Press.
- Heilman, B., Barker, G. & Harrison, A. (2017). *The Man Box: A study on Being a Young Man in the US, UK and Mexico: Key Findings*. Washington, DC and London: Promundo-

US and Unilver.

- Hoffner, C. (1996). Children's wishful identification and parasocial interaction with favorite television characters, *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 40:3, 389-402, doi: 10.1080/08838159609364360
- Hoffner, C. & Buchanan, M. (2005). Young Adults' Wishful Identification With Television Characters: The Role of Perceived Similarity and Character Attributes, *Media Psychology*, 7:4, 325-351, doi: 10.1207/S1532785XMEP0704_2
- Hoffner, C., & Cantor, J. (1991). Factors affecting children's enjoyment of a frightening film sequence. *Communication Monographs*, 58, 41-62. doi:10.1080/03637759109376213
- Konijn, E. & Hoorn, J. F. (2005) Some Like It Bad: Testing a Model for Perceiving and Experiencing Fictional Characters, *Media Psychology*, 7:2, 107-144, doi:10.1207/S1532785XMEP0702_1
- Lamb, S., & Brown, L. M. (2007). *Packaging Girlhood: Rescuing Our Daughters from Marketers' Schemes* (2e ed.). New York: St. Martins Press.
- Leaper, C., Anderson, K. J., & Sanders, P. (1998). Moderators of gender effects on parents' talk to their children. *Developmental Psychology*, 34, 3-27.
- Liebes, T., & Katz, E. (1993). *The export of meaning: Cross-cultural readings of dallas* (2nd ed. ed.). Cambridge: Polity Press in association with Blackwell.
- Lytton, H., & Romney, D. M. (1991). Parents' differential socialization of boys and girls: Ameta-analysis. *Psychological Bulletin*, 109, 267-296
- Maele, D. Van., Huyge, E., Consuegra, E., Houtte, M. Van. & Engels, N. (2013). Teaching in the bed of procrustes: a focus on the role of macho culture and gendered teacher-student interactions in secondary education. *Open Seminar, Abstracts*. Presented at the Open Seminar.
- Martin, R. (2017). Gender and Emotion Stereotypes in Children's Television, *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 61, 499-517, doi:10.1080/08838151.2017.1344667
- Papa, M. J., Singhal, A., Law, S., Pant, S., Sood, S., Rogers, E. M., et al. (2000). Entertainment-education and social change: An analysis of parasocial interaction, social learning, collective efficacy, and paradoxical communication. *Journal of Communication*, 50, 31-55.
- Reeves, B., & Greenberg, B. S. (1977). Children's perceptions of television characters. *Human Communication Research*, 3, 113-127.
- Reeves, B., & Lometti, G. (1979). The dimensional structure of children's perceptions of television characters: A replication. *Human Communication Research*, 5, 247-256.

- Reeves, B., & Miller, M. M. (1978). A multidimensional measure of children's identification with television characters. *Journal of Broadcasting*, 22, 71-86.
- RTL Nieuws. (2017, 20 september). <https://www.rtlnieuws.nl/nederland/genderneutrale-kinderafdeling-wat-bezielt-de-hema>. Geraadpleegd van <https://www.rtlnieuws.nl/nederland/genderneutrale-kinderafdeling-wat-bezielt-de-hema>
- Shaffer, D.R., & Kipp, K. (2009). *Developmental Psychology: Childhood and Adolescence* (8e ed.). Belmont, CA: Wadsworth.
- Simmons, B. J., Stalworth, K., & Wentzel, H. (1999). *Early Childhood Education Journal*, 26(3), 149-153. doi:10.1023/a:1022925301026
- Tulgan, B. (2013). Meet Generation Z: The second generation within the giant "Millennial" cohort. Opgevraagd van <http://rainmakerthinking.com/assets/uploads/2013/10/Gen-Z-Whitepaper.pdf>
- Valkenburg, P. (2008). *Beeldschermkinderen: Theorieën over kind en media* (2e ed.). Amsterdam, Nederland: Boom.
- Van Maele, Dimitri, Huyge, E., Consuegra, E., Van Houtte, M., & Engels, N. (2013). Teaching in the bed of procrustes: a focus on the role of macho culture and gendered teacher-student interactions in secondary education. *Open Seminar, Abstracts*. presented at the Open Seminar.
- Van Tricht, J., & Felten, H. (2017, 1 augustus). Sire-campagne doet jongens tekort en moedigt stereotiep gedrag aan. Geraadpleegd op 14 januari 2018, van <https://www.trouw.nl/home/sire-campagne-doet-jongens-tekort-en-moedigt-stereotiep-gedrag-aan-~a9fc8273/>
- Vileine. (2017, 26 juli). Minifesto: laat kinderen zichzelf zijn, SIRE! Geraadpleegd op 19 oktober 2017, van <http://vileine.com/2017/07/26/minifesto-laat-kinderen-zichzelf-zijn-sire>
- Zajonc, R. B. (1968). Attitudinal effects of mere exposure. *Journal of Personality and Social Psychology*, 9, 1-27. doi:10.1037/h0025848

Faculteit der Sociale Wetenschappen
Communicatiewetenschap
Postbus 9104
6500 HE Nijmegen

Datum

20 February 2019

Telefoon: (0)24 361 2372

Fax: (0)24 361 3073

Subject

Onderzoek invloed van (niet) stereotyperend gedrag van animatiefiguren op gedragsintentie kind

Beste ouders/verzorgers,

In 2018 voert de Radboud Universiteit een onderzoek uit naar de effecten van (niet) stereotyperend gedrag van media characters op de gedragsintentie van kinderen tussen de 5-8 jaar. Deze brief bevat informatie over dit onderzoek.

Invloed gedrag media characters op gedragsintentie kinderen

Kinderen uit de nieuwe generatie zijn opgegroeid met technologie en media vallen niet meer weg te denken uit de levens van deze kinderen. Kinderen worden via deze media blootgesteld aan characters die stereotyperend gedrag vertonen, wat effect kan hebben op het gedrag en op de denkwijze van kinderen.

Wat houdt het onderzoek in?

Er komt er een vrouwelijke onderzoeker langs bij uw buitenschoolse opvang. Tijdens het onderzoekje wordt uw kind apart genomen om een kort filmpje te bekijken van ongeveer 1 minuut waar vervolgens een aantal korte vragen over worden gesteld.

Vertrouwelijkheid

Wij benadrukken dat alle gegevens anoniem worden verwerkt. Er wordt niet over individuele informatie gerapporteerd naar u of de buitenschoolse opvang, maar er wordt alleen naar de onderzoeksgroep als geheel gekeken. De resultaten van de studie zullen niet gebruikt worden voor commerciële doeleinden. De kinderen zullen nooit aangesproken worden op hun antwoorden, zodat zij niet het gevoel krijgen beoordeeld te worden of te moeten presteren. Ook kunnen de kinderen te allen tijde stoppen wanneer ze niet meer mee willen doen.

Het is belangrijk dat de kinderen van tevoren en tijdens het onderzoek niet extra beïnvloed worden. Ook als u uw kind niet laat meewerken aan deze studie, verzoeken wij u vriendelijk om het doel van het onderzoek zo min mogelijk met uw kind te bespreken.

Deelname

De kinderopvang heeft ingestemd om mee te werken en staat achter het doel en de opzet van het onderzoek. Echter, iedere ouder krijgt de gelegenheid om voorafgaand aan het onderzoek bezwaar te maken. Indien u zelf **geen toestemming geeft** voor de deelname van uw kind aan ons onderzoek, verzoeken wij u onderstaand strookje **uiterlijk de week voorafgaand aan het onderzoek** bij de leidster van uw kind in te leveren. Wij hopen natuurlijk dat alle kinderen mee mogen doen en danken u alvast voor uw medewerking!

Verdere informatie

Mocht u over het onderzoek vragen hebben, stuur dan gerust een e-mail naar m.vanboekel@student.ru.nl.

Vriendelijke groet,

Myrthe van Boekel en Dr. Simone de Droog (projectleider)

Bezwaar deelname kind

Hierbij verklaar ik dat (voor- en achternaam kind)

niet deel mag nemen aan het onderzoek.

Eventuele toelichting op bezwaar:

.....

Datum:..... Handtekening ouder/verzorger:.....

Bijlage 2: Vragenlijst per conditie

Vragenlijst stereotype meisje

1. Ben je een jongen of een meisje?

Jongen Meisje

2. Hoe oud ben je? In welke klas zit je?

.....

3. Hieronder zie je een aantal plaatjes waar jij een keuze uit mag gaan maken. Er zijn geen goede of foute antwoorden.

3.1a Het jongetje is gevallen wat doe je?

3.1b Welke keuze zou jij maken?

(Toelichting: Kies je ervoor om het kindje **zelf** te helpen of kies je ervoor om je **vader of moeder** het kindje te laten helpen?)

3.1c Welke keuze zou jij nu maken?

(Toelichting: Kies je ervoor om het kindje te gaan helpen of kies je ervoor om het kindje **niet** te gaan helpen zodat hij zelf kan opstaan?)

3.2a Wat vind jij leuk om te doen?

3.2b Wat vind jij leuk om te doen? Maak een keuze

(Toelichting: Vind jij het leuker om te **voetballen** of vind jij het leuker om te **tekenen**?)

3.2c Wat vind jij nog meer leuk om te doen? Maak een keuze

(Toelichting: Vind jij het leuker om te **bakken met je vriendjes** of om **buiten te spelen met je vriendjes**?)

3.3a Je vriendje is verdrietig, wat zou jij doen?

3.3b Welke keuze zou jij maken?

(Toelichting: Laat jij je vriendje **alleen** als hij verdrietig is of ga jij je vriendje **troosten** als hij verdrietig is?)

3.3c Welke keuze zou jij nu maken?

(Toelichting: Troost jij je vriendje door hem een **knuffel** te geven of troost jij je vriendje om samen met hem te gaan **spelen**?)

5. Heb je de filmpjes al ooit gezien die je net zag?

Ja Nee

6. Hiernaast zie je een plaatje van een meisje die je net in de filmpjes zag. Ken je het meisje?

Ja Nee

7. Hoe leuk vind je het meisje?

Helemaal niet leuk

Niet echt leuk

Een beetje leuk

Heel erg leuk

8. Hoe graag zou je op het meisje willen lijken?

Helemaal niet graag

Niet echt graag

Een beetje graag

Heel erg graag

9. Hoe graag zou je dingen willen doen die het meisje doet?

Helemaal niet graag

Niet echt graag

Een beetje graag

Heel erg graag

10. Hoe graag zou je net zoals het meisje willen zijn?

Helemaal niet graag

Niet echt graag

Een beetje graag

Heel erg graag

11. Het meisje troost het jongetje, hoe graag zou jij dit willen doen?

Helemaal niet graag

Niet echt graag

Een beetje graag

Heel erg graag

Vragenlijst non-stereotype meisje

1. Ben je een jongen of een meisje?

Jongen

Meisje

2. Hoe oud ben je?

.....

In welke klas zit je?

.....

3. Hieronder zie je een aantal plaatjes waar jij een keuze uit mag gaan maken. Er zijn geen goede of foute antwoorden.

3.1a Het jongetje is gevallen wat doe je?

3.1b Welke keuze zou jij maken?

(Toelichting: Kies je ervoor om het kindje **zelf** te helpen of kies je ervoor om je **vader of moeder** het kindje te laten helpen?)

3.1c Welke keuze zou jij nu maken?

(Toelichting: Kies je ervoor om het kindje te gaan helpen of kies je ervoor om het kindje **niet** te gaan helpen zodat hij zelf kan opstaan?)

3.2a Wat vind jij leuk om te doen?

3.2b Wat vind jij leuk om te doen? Maak een keuze

(Toelichting: Vind jij het leuker om te **voetballen** of vind jij het leuker om te **tekenen**?)

3.2c Wat vind jij nog meer leuk om te doen? Maak een keuze

(Toelichting: Vind jij het leuker om te **bakken met je vriendjes** of om **buiten te spelen met je vriendjes**

3.3a Je vriendje is verdrietig, wat zou jij doen?

3.3b Welke keuze zou jij maken?

(Toelichting: Laat jij je vriendje **alleen** als hij verdrietig is of ga jij je vriendje **troosten** als hij verdrietig is?)

3.3c Welke keuze zou jij nu maken?

(Toelichting: Troost jij je vriendje door hem een **knuffel** te geven of troost jij je vriendje om samen met hem te gaan **spelen**?)

4. Heb je de filmpjes al ooit gezien die je net zag?

Ja Nee

5. Hiernaast zie je een plaatje van het meisje die je net in de filmpjes zag. Ken je het meisje?

Ja Nee

6. Hoe leuk vind je het meisje?

Helemaal niet leuk

Niet echt leuk

Een beetje leuk

Heel erg leuk

7. Hoe graag zou je op het meisje willen lijken?

Helemaal niet graag

Niet echt graag

Een beetje graag

Heel erg graag

8. Hoe graag zou je dingen willen doen die het meisje doet?

Helemaal niet graag

Niet echt graag

Een beetje graag

Heel erg graag

9. Hoe graag zou je zoals het meisje willen zijn?

Helemaal niet graag

Niet echt graag

Een beetje graag

Heel erg graag

10. Het meisje speelt graag de baas, zou jij dit ook willen doen?

Helemaal niet graag

Niet echt graag

Een beetje graag

Heel erg graag

Vragenlijst stereotype jongen

1. Ben je een jongen of een meisje?

Jongen

Meisje

2. Hoe oud ben je?

.....

In welke klas zit je?

.....

3. Hieronder zie je een aantal plaatjes waar jij een keuze uit mag gaan maken. Er zijn geen goede of foute antwoorden.

3.1a Het jongetje is gevallen wat doe je?

3.1b Welke keuze zou jij maken?

(Toelichting: Kies je ervoor om het kindje **zelf** te helpen of kies je ervoor om je **vader of moeder** het kindje te laten helpen?)

3.1c Welke keuze zou jij nu maken?

(Toelichting: Kies je ervoor om het kindje te gaan helpen of kies je ervoor om het kindje **niet** te gaan helpen zodat hij zelf kan opstaan?)

3.2a Wat vind jij leuk om te doen?

3.2b Wat vind jij leuk om te doen? Maak een keuze

(Toelichting: Vind jij het leuker om te **voetballen** of vind jij het leuker om te **tekenen**?)

3.2c Wat vind jij nog meer leuk om te doen? Maak een keuze

(Toelichting: Vind jij het leuker om te **bakken met je vriendjes** of om **buiten te spelen met je vriendjes**)

3.3a Je vriendje is verdrietig, wat zou jij doen?

3.3b Welke keuze zou jij maken?

(Toelichting: Laat jij je vriendje **alleen** als hij verdrietig is of ga jij je vriendje **troosten** als hij verdrietig is?)

3.3c Welke keuze zou jij nu maken?

(Toelichting: Troost jij je vriendje door hem een **knuffel** te geven of troost jij je vriendje om samen met hem te gaan **spelen**?)

4. Heb je de filmpjes al ooit gezien die je net zag?

Ja Nee

5. Hiernaast zie je een plaatje van de jongen die je net in de filmpjes zag. Ken je de jongen?

Ja Nee

6. Hoe leuk vind je de jongen?

Helemaal niet leuk

Niet echt leuk

Een beetje leuk

Heel erg leuk

7. Hoe graag zou je op de jongen willen lijken?

Helemaal niet graag

Niet echt graag

Een beetje graag

Heel erg graag

8. Hoe graag zou je dingen willen doen die de jongen doet?

Helemaal niet graag

Niet echt graag

Een beetje graag

Heel erg graag

9. Hoe graag zou je de jongen willen zijn?

Helemaal niet graag

Niet echt graag

Een beetje graag

Heel erg graag

10. De jongen vindt het leuk om een wedstrijdje te spelen, zou jij dit ook willen doen?

Helemaal niet graag

Niet echt graag

Een beetje graag

Heel erg graag

Vragenlijst non-stereotype jongen

1. Ben je een jongen of een meisje?

Jongen

Meisje

2. Hoe oud ben je?

.....

In welke klas zit je?

.....

3. Hieronder zie je een aantal plaatjes waar jij een keuze uit mag gaan maken. Er zijn geen goede of foute antwoorden.

3.1a Het kindje is gevallen wat doe je?

3.1b Welke keuze zou jij maken?

(Toelichting: Kies je ervoor om het kindje **zelf** te helpen of kies je ervoor om je **vader of moeder** het kindje te laten helpen?)

3.1c Welke keuze zou jij nu maken?

(Toelichting: Kies je ervoor om het kindje te gaan helpen of kies je ervoor om het kindje **niet** te gaan helpen zodat hij zelf kan opstaan?)

3.2a Wat vind jij leuk om te doen?

3.2b Wat vind jij leuk om te doen? Maak een keuze

(Toelichting: Vind jij het leuker om te **voetballen** of vind jij het leuker om te **tekenen**?)

3.2c Wat vind jij nog meer leuk om te doen? Maak een keuze

(Toelichting: Vind jij het leuker om te **bakken met je vriendjes** of om **buiten te spelen met je vriendjes**?)

3.3a Je vriendje is verdrietig, wat zou jij doen?

3.3b Welke keuze zou jij maken?

(Toelichting: Laat jij je vriendje **alleen** als hij verdrietig is of ga jij je vriendje **troosten** als hij verdrietig is?)

3.3c Welke keuze zou jij nu maken?

(Toelichting: Troost jij je vriendje door hem een **knuffel** te geven of troost jij je vriendje om samen met hem te gaan **spelen**?)

4. Heb je de filmpjes al ooit gezien die je net zag?

Ja Nee

5. Hiernaast zie je een plaatje van de jongen die je net in de filmpjes zag. Ken je de jongen?

Ja Nee

6. Hoe leuk vind je de jongen?

Helemaal niet leuk

Niet echt leuk

Een beetje leuk

Heel erg leuk

7. Hoe graag zou je op de jongen willen lijken?

Helemaal niet graag

Niet echt graag

Een beetje graag

Heel erg graag

8. Hoe graag zou je dingen willen doen die de jongen doet?

Helemaal niet graag

Niet echt graag

Een beetje graag

Heel erg graag

9. Hoe graag zou je de jongen willen zijn?

Helemaal niet graag

Niet echt graag

Een beetje graag

Heel erg graag

10. De jongen helpt de man, zou jij dit ook willen doen?

Helemaal niet graag

Niet echt graag

Een beetje graag

Heel erg graag

Bijlage 3: Codering vragen gedragsintentie*

Meisjes	Plaatje 1	Plaatje 2
3.1b	1	0
3.1c	1	0
3.2b	0	1
3.2c	1	0
3.3b	0	1
3.3c	1	0
Jongens	Plaatje 1	Plaatje 2
3.1b	0	1
3.1c	0	1
3.2b	1	0
3.2c	0	1
3.3b	1	0
3.3c	0	1

*Niet-stereotype = 0, Stereotype = 1